

DOMENİCO DRAGONETTI’NİN LA MAJÖR KONTRABAS KONÇERTOSUNUN TEKNİK AÇIDAN İNCELENMESİ

*TECHNICAL EXAMINATION OF DOMENICO DRAGONETTI’S
 LA MAJOR CONTRABASS CONCERTO*

Sela Can DÖKMECİ*

*Geliş Tarihi: 18.09.2018
 (Received)*

*Kabul Tarihi: 02.04.2019
 (Accepted)*

ÖZET: İtalyan besteci Domenico Dragonetti solo kontrabas tarihindeki en önemli bestecilerden biridir. Klasik Dönem’in son periyodunda olgunluğa ulaştığı için eserlerinde Romantik Dönem’den de izler görülebilmektedir. Bu çalışmada ilk olarak “konçerto”nun tarihine değinilip ardından Klasik Dönem’de solo kontrabasin gelişimi anlatılmıştır. Daha sonrasında Domenico Dragonetti’nin hayatı ve eserlerine genel bir bakışın ardından bestecinin “La Majör Kontrabas Konçertosu” teknik açıdan incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dragonetti, Konçerto, Kontrabas.

ABSTRACT: Italian composer Domenico Dragonetti is the one of the most important composers of solo contrabass history. It’s quite possible to see some impressions of romantic era since he has reached his majority during the final period of classical era. Initially, this study touches upon the history of concerto then progress of contrabass during the classical era has been explained. Afterwards, composer’s “La Major Double Bass Concerto” was technically explained after an overview of Domenico Dragonetti’s life and works.

Key Words: Dragonetti, Concerto, Double Bass.

1. GİRİŞ

Kontrabas, yaylı ailesindeki en kalın sesli ve en büyük enstrümandır. Kontrabasin, özel bir tür çelikten yapılmış dört teli vardır. Yay kullanılarak ya da parmaklar yardımıyla çalınır. Bazı kaynaklarda viol ailesinin bas enstrümanı olan ve violon adı verilen bir Rönesans çalgısından türediği düşünülse de keman ailesiyle arasında büyük benzerlikler vardır. 16. yüzyılda başlayan değişim süreci ile 19. yüzyılın ikinci yarısında bugünkü biçimini almıştır.

Tarihsel gelişiminde, kontrabasin kullanımı ve solo icracılığının ne zaman başladığı kesin olarak saptanamamakla birlikte bu konuda yapılan araştırmalarda bilinen ilk kontrabas bestecisi ve yorumcusu 1667-1737 yılları arasında yaşayan Fransız asıllı Michel Pignolet de Monteclair’dır¹. Bu dönemde daha çok diğer enstrümanlar için yazılmış eserler icra edilmiştir. Daha sonraki yüzyıllarda daha gelişmiş enstrümanların yapılması ve çağdaş kontrabas formunun orkestralarda

*Öğr. Gör., Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuarı, scandokmeci@trakya.edu.tr, ORCID:0000-0002-0783-5938

¹ Fransız besteci, (d. 4.12.1667 – ö.22.09.1737).

yaygın olarak kullanılması ile birlikte enstrüman için yapılan besteler artmaya başlamıştır. Özellikle, 18. yüzyılda Domenico Dragonetti gibi birçok sanatçı, kontrabassın Avrupalı toplumlar tarafından sevilmesini ve kullanılmasını sağlamıştır.

2. KONÇERTO

Avrupa boyunca müziğin İtalya'dan en çabuk kazandığı şey, en çok Arcangelo Corelli²'de² beğenilen tatlı akıcılık ve dengeliliktir. Düzgün, açık seçik formlardaki düzenli ritim ve tümce yapısıyla sarmaş dolaş olan majör-minör armoni sistemine tam olarak ulaşıldı ve onunla birlikte en azından bu müziği yaratan kültürde, şaşılacak biçimde düzgün ses veren bir müzik ortaya çıktı. Notalar yollarını kolaylıkla izler görünüyordu. Büyük bir dönem başlamaktaydı. 1700'ün hemen ardında A. Corelli, François Couperin³, Alessandro Scarlatti⁴'ye⁴ katılan, 18. yüzyılın ilk üçte biri boyunca yeni armoni saydamlık ve erimin zaferini güven altına alacak yeni parlak besteci kuşağı ortaya çıktı. Johann Sebastian Bach⁵, George Frideric Handel⁶ ve Alessandro Scarlatti'nin oğlu Domenico Scarlatti⁷ yaşattılar ve yaşamları Antonio Vivaldi⁸ ve Jean-Philippe Rameau⁹ ile iyice çakışıyordu. Bu bestecilerden ve bu dönemden, temel klasik repertuarın en erken yapıtlarından bazıları: Bach'ın her biri başka bir orkestra topluluğu için olan ve 1721'de Brandenburg dükü Christian Ludwig'e adanarak adını ebedileştirdiği altı Brandenburg Konçerto Seti; Handel'in Londra'daki Thames Irmağı üzerindeki bir kayık partisine eşlik olarak yazdığı yine orkestra için *Water Music*'i (Su Müziği 1717); Vivaldi'nin *Dört Mevsim* başlıklı keman konçertoları geldi. (Griffiths, 2006: 111-112).

² İtalyan besteci, (d. 17.02.1653 - ö. 08.01.1713).

³ Fransız besteci, (d. 10.11.1668 - ö. 11.09.1733).

⁴ İtalyan besteci, (d. 02.05.1660 - ö. 22.10.1725).

⁵ Alman Besteci, (d. 31.03.1685 - ö. 28.07.1750).

⁶ Alman Besteci, (d. 05.03.1685 - ö. 14.04.1759).

⁷ İtalyan besteci, (d. 26.10.1685 - ö. 23.07.1757).

⁸ İtalyan besteci, (d. 04.03.1678 - ö. 28.07.1741).

⁹ Fransız besteci, (d. 25.09.1683 - ö. 12.09.1764).

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
 Haziran 2019 Cilt 21 Sayı 1 (417-431)
 DOI: 10.26468/trakyasobed.461117

İtalyancası *concertare* olan konçerto “birlikte etki yaratmak” anlamındadır. “Müzikçiler grubu” demektir ve aslında İtalya’da Ortaçağ’dan beri kullanılmıştır. M. Preatorius’un 1619 yılında bu kavrama getirdiği açıklama ise “yarışma” anlamındaydı. “Karşılıklı seslerin bölüm yapılması içindeki konseri” idi. Bu anlayış, bu yıllarda vokal müzikte, Venedik’teki çok korolu eserlerde uygulanmıştır. Solo sayısı birden çok ise buna *concerto grosso* denir. Concerto grosso’nun birbirine zıt parçalarında bir çembalo eşiliğiyle çalan solocular topluluğuna *concertino*, yani küçük konçerto denir. Genellikle bu topluluk iki keman ve viyolonselden oluşmuştur. Bu topluluk karşısında orkestra vardır; buna *concerto grosso* ya da *ripieno* (doldurucu) adı verilmiştir. Bu türün ilk bestecisinin Alessandro Stradella¹⁰ olduğu sanılmaktadır. Orkestra ile birlikte tek bir solo varsa, buna *solo konçerto* denir. Bu tür, concerto grosso’dan daha yenidir; tıpkı solo sonatın trio sonattan daha sonra çıktığı gibi. 1700’den biraz önce Tommaso Albinoni¹¹ ve Giuseppe Torelli¹², keman ve orkestra için bu türün ilk örneklerini vermişlerdir. (Say, 2003: 118)

3. KLASİK DÖNEMDE SOLO KONTRABAS

Kontrabasin atalarından biri olarak kabul edilen viyolon, 18. yüzyılın başlarında çok popüler olmuştur. Bu dönemde birçok besteci bu enstrüman için solo eserler yazmıştır. Tarihte bilinen ilk kontrabas solisti de bu sırada ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda besteci de olan Michel Pignolet de Montclair Fransa’da doğdu, müzik eğitimini tamamladıktan sonra Paris Opera Orkestrası’nda kontrabas grup şefi olarak görev yapmıştır.

Kontrabas için bilinen ilk konçerto 1760 yılında Carl Ditters von Dittersdorf¹³ ve Wenzel Pichl¹⁴ tarafından Romanya, Oradea’da bestelenmiştir. 1763 yılında J. Haydn kontrabas için bir konçerto yazar fakat günümüze kadar gelemez. Bu konçertonun muhtemelen Einsenstadt Kütüphanesi yangınında kaybolduğu sanılmaktadır. Joseph Haydn’ın¹⁵ 1763 yılında bestelediği konçertonun temasının ilk iki ölçüsü Örnek 1’de görüldüğü gibidir. (yangında tamamı kaybolduğu için, Haydn’ın tema kataloğunda yer alan sadece bu iki ölçülük bölümü bilinmektedir.) (Brun, 2000: 102).

¹⁰ İtalyan besteci, (d. 03.04.1639 - ö. 25.02.1682).

¹¹ İtalyan besteci, (d. 08.06.1671 - ö. 17.01.1721).

¹² İtalyan besteci, (d. 22.04.1658 - ö. 08.02.1709).

¹³ Avusturyalı besteci ve kemancı, (d. 02.11.1739 – ö. 24.10.1799).

¹⁴ Çek besteci, (d. 25.09.1741 – ö. 23.01.1805).

¹⁵ Avusturyalı besteci, (d. 31.03.1732 – ö. 31.05.1809).

Örnek 1.

Aynı dönemde kontrabas için konçerto yazan diğer besteciler arasında Johann Baptist Vanhal¹⁶, Franz Anton Hoffmeister¹⁷, Leopold Kozeluch¹⁸, Anton Zimmermann¹⁹, Antonio Capuzzi²⁰ ve Johannes Matthias Sperger²¹ bulunmaktadır. Mozart, 1782 yılında, şan, kontrabas ve orkestra için “ Per Questa Bella Mano “, K.612 adlı eseri besteledi. Bu eserde her ne kadar yoğunluk şanda olsa da, solo kontrabas için de teknik ve çalınması çok zor pasajlar bulunmaktadır. Daha önce yazılmış olan eserlerin bestecileri her ne kadar dönemlerinin ünlü ve önde gelen müzisyenleri olsalar da, bu besteciler ne yazık ki günümüz dinleyiciler arasında pek bilinmemektedir. Bu eserin diğer bir özelliği ise, herkes tarafından tanınmış bir bestecinin kontrabas için yazdığı ilk kez eser olmasıdır.

Friedrich Pischelberger²², J. M. Sperger ve Josef Kampfer²³ gibi önde gelen kontrabas icracıları, 18. yüzyılın ortalarından sonuna kadar Viyana akordu kullanmışlardır. Daha sonraları, kontrabas için iki konçertosu bulunan Johann Hindle²⁴, dörtlü aralıklarla akort edilen çağdaş akort sistemini ilk kullanan başçı olmuştur. Bu durum kontrabasının tellerinin tınısını değiştirmiştir. Akort sisteminin değişmesi, enstrümanın gelişimi ve onun için yazılmış olan solo eserlerde bir dönüm noktası oluşturmuştur.

¹⁶ Çek besteci, (d. 12.05.1739 – ö. 20.08.1813).

¹⁷ Alman Besteci, (d. 12.05.1754 - ö. 09.02.1812).

¹⁸ Çek besteci, (d. 26.06.1742 – ö. 07.05.1818).

¹⁹ Çek besteci, (d. 27.12.1741 – ö. 08.10.1781).

²⁰ İtalyan besteci, (d. 01.08.1755 - ö. 28.03.1818).

²¹ Avusturyalı besteci ve kontrabas icracısı, (d. 23.03.1750 – ö. 13.05.1812).

²² Avusturyalı kontrabas virtüözü, (d. 1741 - ö. 1813).

²³ Avusturyalı Kontrabas virtüözü, (d. 1735 - ö. 1796).

²⁴ Avusturyalı Kontrabas virtüözü, (d. 1792 - ö. 1762).

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
 Haziran 2019 Cilt 21 Sayı 1 (417-431)
 DOI: 10.26468/trakyasobed.461117

İtalya'dan Rusya'ya kadar her ülkede tanınan ünlü kontrabas virtüözü Domenico Dragonetti, kontrabas için on konçerto ile kontrabas ve piyano için birçok eser bestelemiştir. Aynı zamanda dörtlü akort sisteminin yaygınlaşmasında da çok etkili olan Dragonetti genelde üç telli enstrüman kullanmıştır.

Bu yüzyılda solistler arasında, sadece üst üç telin kullanımı yaygın olarak uygulanmaktaydı. Bu durum, tellerin enstrüman üzerine oluşturduğu gerilimden dolayı, üç telli kontrabası tellerinin rezonansının (titreşiminin), dört telli kontrabalara göre daha iyi olması ile açıklanmıştır.

G. Rossini, Londra'da bulunduğu sırada arkadaşları Dragonetti ve viyolonsel icracısı Sir David Salomons için bir düet yazmıştır. Dragonetti aynı zamanda Ludwig van Beethoven'la²⁵ da arkadaştı. Ünlü bestecinin evine yaptığı bir ziyarette, Beethoven'ın beşinci viyolonsel sonatını ona kontrabas ile icra etmiş ve ünlü besteci bundan çok etkilenerek piyanoya geçip Dragonetti'ye eşlik etmiştir. Bazı kaynaklar, Beethoven'ın senfonilerinde bu enstrümana zor ve teknik sololar yazmasını, bu ikilinin iyi arkadaşlığı ile yorumlamışlardır. (Brun, 2000, s.98)

4. DOMENİCO DRAGONETTI

İtalya'nın Venedik şehrinde fakir bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Babasının asıl işi berberlikti. Ancak bazı balolarda amatör olarak gitar ve kontrabas çalmaktaydı. Müziğe babasının gitarını çalarak başladı. Henüz 11 yaşındayken babasının yerine çalmak için bir baloya gitti ve dinleyicilerin büyük beğenisini kazandı. Aynı zamanda enstrüman tamiri de yapmaya başladı. Tamirlerden biriktirdiği para ile o dönem Venedik'te yaşayan ve dönemin en iyi kontrabasçısı olan Michele Berini'den ders almaya başladı. On bir dersten sonra Berini daha fazla bir şey öğretemeyeceğine karar verdiği için dersleri bitirdi. Bu sırada keman icracısı Nicola Mestrino ile tanıştı. Bu ikili kısa sürede dost oldular. Bu dostluk sayesinde iki icracıda enstrümanlarının çalımı hakkında yeni teknikler keşfettiler. Enstrüman ayırımı yapmadan bütün eserleri çalmaya başladılar. Bu durum her ikisi için de çok yararlı oldu. Venedik sokaklarında verdikleri konserler sayesinde çok popüler oldular. On üç yaşına geldiğinde Dragonetti, Opera Buffa'da kontrabas grup şefi oldu. Bir yıl sonra ise San Benedetto Tiyatrosu'nda ki Büyük Opera Seria Orkestrası'nda aynı göreve geldi. Bu orkestrada Dragonetti birçok iyi müzisyenle tanıştı.

On sekiz yaşında Treviso şehrinde bir konserdeyken, Signori Tommasini onu kendi quartetinde çalması için davet etti. Bu grupla verdikleri bir konser sonrasında, Venedik'te bulunan St. Mark Kilisesi'nin yöneticilerinden biri Dragonetti'ye, kilise orkestrasına kontrabas icracısı almak için yarışma açılacağını

²⁵ Alman Besteci, (d. -.12.1770 - ö. 26.03.1827).

ve kendisini de bu yarışmada görmek istediğini belirtti. 1784 yılında yarışmaya katıldı ancak kazanamadı. 1787 yılında bir yarışma daha yapıldı ve bunu kazandı. St. Mark Kilisesi'nde beş kontrabaşçıdan sonuncusu olan Dragonetti, yıllık 25 Duka'ya çalmaya başladı.²⁶

Bu orkestradayken Dragonetti'ye çok kazançlı iş teklifleri gelmekteydi. Bunlardan biride Rus İmparatorluğu'ndan gelendi. Dragonetti'nin gideceğini anlayan St. Mark Kilisesi yönetimi, teklifi reddetmesi için maaşına zam yaparak, Venedik'te yapılan Büyük Festival'de çalmasını istediler. Bu festivalde çaldığı viyolonsel ve çok zor olan fagot eserleri sayesinde halkın ve Kraliyet Ailesi'nin büyük beğenisini kazandı. Aynı dönemde beste çalışmalarına başladı. Kontrabas için konçerto ve küçük parçalar yazarak bunları konserlerinde icra etti. Bu başarılarından dolayı bir sonraki yıl yapılacak olan Büyük Müzik Festivali'ni yönetmesine karar verildi. Bu festivalde de birçok solo eserini icra eden Dragonetti'nin ismi artık ülkesinin dışında da çok iyi bilinir hale geldi. (Brun, 2000, s. 252)

Otuz yaşına geldiğinde, icra yönünden rakipsiz kalan Dragonetti'ye, İngiltere'den ve Rusya'dan birçok kazançlı iş teklifi geldi. Ancak o ünlü soprano Brigida Giorgi Banti'nin²⁷ teşvikiyle 1794 yılında Londra'ya geldi ve Kraliyet Tiyatrosu'nda çalmaya başladı. Londra'da birçok yardım konserinde ücretsiz çalarak, şehirde daha çok tanınır oldu.(Slatford, 1970, s.26) Örnek 2'de Domenico Dragonetti'nin İngiltere yıllarında yaptırdığı portresi görülmektedir.

İngiltere'nin en iyi müzisyenlerinden oluşan Filarmoni Topluluğu ile 28 şubat 1816'da ilk konserini verdi. Bu konserde, August Alexander Klengel'in keman, viyola, viyolonsel ve kontrabas için yazdığı eseri çalındı. Bu grupta olan viyolonsel icracısı Robert Lindley²⁸ ile dost oldu ve bundan sonra 52 yıl boyunca birlikte çaldılar. Dragonetti, kendi ve Lindley için birçok düzenleme yaptı ve ikili birçok düet konseri verdi. "The Harmonicon" isimli dergide, 1823 yılında Dragonetti'nin düzenlemeleri için şunlar yazılmıştır;

²⁶ "Some Virtuosi of the Double Bass", The Strad, Cilt: 19, Sayı: 217, Mayıs, 1908. s.17.

²⁷ İtalyan şan sanatçısı, (d. 1757 - ö. 1806).

²⁸ İngiliz viyolonsel icracısı ve akademisyen, (d. 04.03.1776 – ö. 13.06.1855).

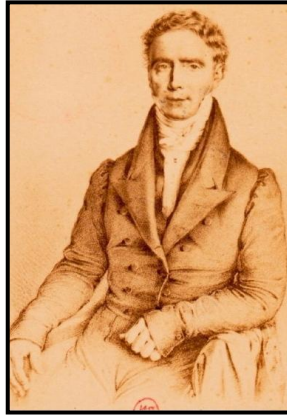
Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
 Haziran 2019 Cilt 21 Sayı 1 (417-431)
 DOI: 10.26468/trakyasobed.461117

“ *Arcangelo Corelli'nin bu triosu, iki keman ve viyolonsel ile çalınmak için yazılmıştı. Ancak Lindley ve Dragonetti o kadar sıra dışı icracılar ki, bütün olumsuz şartları olumluya çevirdiler ve salondaki herkesi kendilerine hayran bıraktılar* “ (Brun, 2000, s. 246)

Haydn 1799 yılında yaptığı bir Londra ziyareti sırasında Dragonetti ile tanıştı. Daha sonra 1808 ve 1809 yıllarında iki kez daha görüşen bu ikili bir daha görüşemedi. Bu yıllarda, bir Viyana seyahati sırasında, piyanist Johan Baptist Cramer²⁹ aracılığı ile Beethoven ile tanıştı. Beethoven'ı bir ziyaretinde bestecinin Op.5, No.2 Sol minör viyolonsel sonatını kontrabas ile çaldı. Bu durum Beethoven'ı çok etkiledi ve aralarında iyi bir dostluk oluştu.

Dragonetti, 1808 ve 1809 yılları arasında Viyana'da Starhembeg Prensi'nin sarayında çalıştı. Bu sırada saray orgcusu Simon Sechter¹⁷⁷ ile tanışarak, bazı eserlerinin piyano bölümlerini Sechter'e düzenletti. İngiltere'ye 1810 yılında geri dönen Dragonetti, ömrünün büyük bir kısmını Londra'da geçirdi. Beethoven ile bağlantısını koparmayan Dragonetti, 1813 yılında Viyana'da Beethoven ile tekrar görüştü ve bestecinin Yedinci Senfonisi'nin ilk seslendirilişine katıldı. Beethoven, Dragonetti'nin icra yeteneğinden o kadar etkilendi ki, Beşinci Senfoni'sinin “Scherzo” bölümünü Dragonetti'ye adadı. Beethoven'ın ölümünden sonra Dragonetti, seksen yaşını geçmesine rağmen, dostunun Bonn'da yapılan anma törenine, 13 kontrabasdan oluşan bir grupla katıldı. Dragonetti 1846 yılında Londra'da öldü. (Slatford, 1970, s.28)

Örnek 2.

²⁹ Alman piyanist, (d. 24.02.1771 – ö. 16.04.1858).

5. DRAGONETTI’NİN KONTRABAS ESERLERİ

Aşağıdaki liste Domenico Dragonetti’nin Kontrabas için bestelediği solo ve eşlikli eserleri içermektedir.

- Orkestra ve kontrabas için Adagio ve Rondo
- Grande Allegro
- Kontrabas ve yaylılar için Andante ve Rondo
- Kontrabas ve orkestra için 5 numaralı Konçerto
- Kontrabas ve orkestra için La Majör Konçerto
- Kontrabas ve piyano için Grande allegro
- Kontrabas ve piyano için opera
- Kontrabas ve piyano için Menüet ve Allegro
- Kontrabas ve piyano için Sonat
- Kontrabas ve piyano için Allegretto
- Kontrabas ve piyano için mi minör solo
- Kontrabas ve piyano için Grande Allegro
- Kontrabas ve piyano için Do Majör Adagio Rondo
- Kontrabas ve orkestra için Sol Majör Konçerto(Andante, Allegro)
- Kontrabas ve piyano için Serenad

6. LA MAJÖR KONTRABAS KONÇERTOSUNUN İNCELENMESİ

Domenico Dragonetti’nin en sık icra edilen eserlerinin başında gelen “La Majör Kontrabas Konçertosu” popülaritesinin yanı sıra teknik zorluklar içermektedir. Bu yüzden icra eden kişi için müzikalite ve enstrümana hakimiyet gerektirdiği kadar aynı zamanda geliştirici özelliği de olan bir eserdir. Herhangi bir kompozisyon eğitimi almayan Dragonetti bu eseri bestelerken avantaj olarak kontrabas enstrümanındaki virtüözitesini kullanmıştır. Enstrümanın sesini ve orkestraya dahil olduğunda ne şekilde tınladığını iyi bildiği için konçertoyu bestelerken bakır sazlar gibi kontrabasının sesini bastıracak enstrümanalara fazla ağırlık vermemiş, orkestrasyon için ise klasik dönem tarzı olan “Haydn Orkestrasyonu” nu kullanmıştır. Bu konçerto için kullanılan akort sistemi standart

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi

Haziran 2019 Cilt 21 Sayı 1 (417-431)

DOI: 10.26468/trakyasobed.461117

kontrabas akor sistemi olan E-A-D-G (mi-la-re-sol) notalarının bir ton üstü olan F#-B-E-A (Fa diyez-Si-Mi-La) notalarına ayarlanmaktadır.

6.1. La Majör Kontrabas Konçertosu 1. Bölüm

İlk bölüm için tempo terimi “Allegro Moderato” olarak belirlenmiştir. Ölçü birimi 4/4'lüktür. La Majör tonunda başlayan bölüm, “A-B-dönüş köprüsü-A-Koda” formunda yazılmıştır. İlk 11 ölçüde orkestra partisinde giriş bölümü bulunmaktadır. Bu girişte bas partisinde bölümün ana teması tanıtılır. Bu ana temanın notaları sık sık farklı enstrümanlarda geliştirilerek tekrar edilmiştir. 12. ölçüde kontrabasin girişi ile beraber “A” bölümü başlamaktadır.

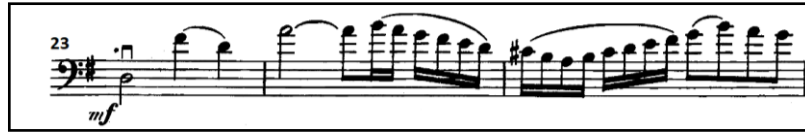
Örnek 3.

Örnek 4.

Bu bölüm devamında gelen 16'lık notalardan oluşan hareketli ve virtüözite gerektiren pasajlar içermektedir. Burada nüans “forte” dir ve karakter aksanlar ile desteklenmiştir. Kontrabasin ilk girdiği “Sol” notası ve diğer iki tane 2'lik notanın 2. parmak ile alınması bestecinin istediği gibi aksanlı ve güçlü bir ton elde etmek için önemlidir. Dragonetti kendi için yazdığı bu konçertoda virtüözitesini

gösterebilmek için 2'lik notalardan sonra 16'lık notalar ile esere devam etmiştir. 19. Ölçüde kontrabasin cümlesi sona erer ve kısa bir bağlayıcı orkestra temasının ardından modülasyon ile “Mi Majör” e geçilir. 23. Ölçüden itibaren başlayan bu bölme “B” bölmesidir. Bu bölmede eşlik partisinde baslarda 8'lik, noktalı 4'lük ve 16'lıklardan oluşan motif her ölçüde farklı notalardan başlatılarak yeni karakteri sunmaktadır. Bu sunuş aynı zamanda kontrabasin yeni bölüme girişini hazırlamaktadır. Kontrabas aynı motif ile bölüme giriş yapar ve geliştirerek devam eder. Kontrabasta boş tel “Re” notası ile başlayan pasajın devamında gelen 16'lıklar temiz çalmak önemlidir. Bu nedenle bu pasajı “sol telinde” almak en doğrusudur.

Örnek 5.

“B” bölmesinde bir ton değişikliği de 27. ölçüde görülmektedir. Burada Do diyez Minör'e bir geçiş olmuştur. Bu cümlemin devamında 16'lık ve üçlemelerden oluşan teknik açıdan zorlayıcı bir pasaj bulunmaktadır. Bu pasajı icra ederken küçük yay kullanımı icra tekniği açısından önemlidir. 38. Ölçüde bu hareketli cümlemin bitişi ile beraber icracıya 4 ölçülük bir dinlenme imkanı sunulmuştur. Bu dinlenme sırasında orkestra “Mi Majör” den “Si Majör” e bir modülasyon gerçekleştirmekte ve 42. ölçüde başlayacak olan yeni cümleye hazırlık yapmaktadır.

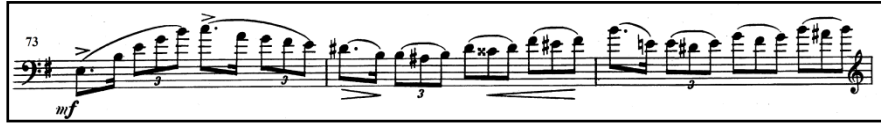
42. Ölçüden itibaren kontrabas için daha da zorlayıcı pasajlar yazılmıştır. Daha önce düz çalınan 16'lık notalar burada iki bağlı iki ayrı şekilde yay varyasyonları kullanılarak verilmiştir. Bu pasajları icra etmeden önce bağlı gam alıştırmaları yapmak icrayı kolaylaştırması açısından gerçekleştirilmelidir. 44. ve 45. ölçülerde bulunan üçlemeler de önceki pasajlarda ayrı yazılmışken burada 2 bağlı ve 1 ayrı olacak şekilde geliştirilmiştir.

65. ölçüden itibaren esas ton olan “La Majör” e geçiş yapılmıştır. Farklı ritm grupları ve giderek artan bir nüans ile ilerleyen bu pasaj 73. Ölçüde “Fa diyez Minör” tonunda başlayan bir dönüş köprüsü ile son bulmuştur. Burada yer alan

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Haziran 2019 Cilt 21 Sayı 1 (417-431)
DOI: 10.26468/trakyasobed.461117

noktalı 8'lik ve üçlemelerden oluşan nota grupları büyük sıçrayışlar gerektirmekte, bu durum icracıyı teknik açıdan zorlamaktadır. İracının bu pasajın üstesinden gelmesi için metronom ile yavaş tempodan hızlı tempoya şeklinde bir çalışma uygulaması ve ilk olarak bağısız daha sonra bağlı şekilde icra etmesi gerekmektedir.

Örnek 6.

81. ölçüde tekrar "A" bölümüne dönüş yapılmıştır. 88. Ölçü ile beraber ise soloyu tekrar orkestra devralmaktadır. Bu durum aynı zamanda yeni bir cümle hazırlığıdır. 92. ölçüde kontrabas ile başlayan bu yeni cümle aynı zamanda yeni bir temadır. 100. ölçüye kadar devam eden bu pasaj icra tekniği olarak eserin en zor yerlerindedir. Alt pozisyonlardaki üçlemelerin karışık yay bağlarıyla verilmesi bu pasajı icra tekniği yönünden güçleştirmiştir.

Örnek 7.

Örnek 8.

116. ölçüde Koda başlamaktadır. Koda'da eser boyunca kullanılmış temalar, motifler geliştirilerek ve bir özet gibi sunulmuş ve coşkulu bir karakterle bölüm sona ermiştir.

6 2. La Majör Kontrabas Konçertosu 2. Bölüm

"Andante" tempo terimi verilerek yazılmış olan 2. bölüm 4/4 ölçü biriminde ve "Mi Majör" tonundadır. Formu "Giriş-A-B-A1" şeklindedir. Konçertonun ilk bölümünde de olduğu gibi orkestranın kısa bir girişi ile başlamaktadır. Çok ağır bir tempoda değildir ancak genel yapıyı oluşturan 2'lik ve 4'lük notalar bölümün durağan ve sakin yapısını ön plana çıkarmaktadırlar. Birinci bölümün aksine hareketli ve 16'lık notalardan pasajlar yerine en kısa nota değeri olarak 8'lik notalar kullanılmıştır. İfadeli, lirik bir yapıda yazılmış olan girişten sonra 9. ölçüde

solist “A” bölümüne piyano nüansı ile giriş yapmaktadır. Uzun değerli notalardan oluşan temanın yeterince yumuşak duyurulabilmesi için yay kullanımı konusunda çok hassas olunmalıdır. “A” bölümü 24. Ölçüde sona ermektedir. Ardından orkestranın 4 ölçümlük köprü görevi gören bir solosu göze çarpmaktadır. Bu 4 ölçünün sonunda 29. Ölçüde “B” bölümüne giriş yapılmıştır. Aynı zamanda ton da “Mi Majör” den “Do diyez Minör” e modüle edilmiştir. Ana tonun ilgili minörüne geçilen bu bölme, parçanın genel yapısından daha farklıdır. 3. Oktavda bulunan “mi” notasına kadar çıkan bu pasajda ifade, entonasyon ve yay tekniğinin önemi büyüktür. Her seferinde daha da tizleşen notalara 38. ölçüden itibaren genel olarak iniç bir yön verilmiştir. “B” bölümü 44. Ölçüde bir ritardando ve diminuendo ile sakince sona ermektedir.

Örnek 9.

“B” Bölmesinin ardından ikinci bölümün icra açısından en zorlu yeri olan “A1” bölümüne geçilmiştir. 45. Ölçüde “A” bölümüne çok benzeyen ana temanın çift seslerden oluşturulmuş hali “A1” bölümü olarak adlandırılabilir. Uzun nota değerleri ile sakin bir yapıda yazılmış olmasına rağmen çift sesler kontrabas icrasında çok zor bir teknik olduğu için çok dikkatli bir çalışma gerektirmektedir. Sesleri ilk olarak tek tek icra edip daha sonrasında dikkatli ve yavaş bir şekilde çift olarak çalmanın icra kapasitesini arttıracığı düşünülmektedir.

Örnek 10.

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
 Haziran 2019 Cilt 21 Sayı 1 (417-431)
 DOI: 10.26468/trakyasobed.461117

Bölmenin devamında eser çeşitli akorlar ile kadansa hazırlanmıştır. Dragonetti bu konçertosunun 2. Bölümünde kullanılmak üzere bir kadans bestelememiştir. Bu bölümde solist kadans icra etmek isterse kendi kadansını yazmalı veya isteğe bağlı olarak ikinci bölümü kadans olmaksızın sonlandırmalıdır.

6.3. La Majör Kontrabas Konçertosu 3. Bölüm

Konçertonun 3. Bölümünde tempo terimi olarak “Allegro Giusto” kullanılmıştır. 6/8’lik ölçü biriminde ve “La Majör” tonunda yazılmıştır ve hızlı bir tempoda dans karakteri taşımaktadır. Bu bölüm serbest bir formda yazılmıştır. “A-B-C-D-E-F-A” şeklinde yazıldığı söylenebilir. Bu bölüm bestecinin temaları zekice kullanıp geliştirdiği bir bölümdür. Yer yer aksanlar yer yer ise değişken nüanslar ile şakacı bir atmosfer taşımaktadır. Bölümün kontrabas ile icra edilmesini zorlaştıran durum, hem yüksek pozisyonda yazılan pasajların sayısının çok olması, hem de böylesi kalın sese sahip bir enstrümanda şakacı ve dinamik karakteri yansıtabilme zorluğu olarak ifade edilebilir.

3. bölüm önceki bölümlerde olduğu gibi ana temanın tanıtıldığı ve genel melodi hakkında fikir edinilebilecek orkestral bir giriş ile başlamaktadır. Üflemeli enstrümanlar ile neşeli karakterin yansıtıldığı giriş bir ağırlaşma ile 9. Ölçüde son bulur. 9. Ölçünün son sekizliğinde kontrabas “A” bölümüne giriş yapmaktadır. Kontrabasin çalmaya başladığı tema 25. Ölçüye kadar devam etmektedir. Ardından orkestranın aynı dinamiklikteki solosu duyulur. Müziğin orkestra ve solist arasında yoğun git geller ile sürmesi eserin bu bölümündeki hareket ve heyecanı arttırmaktadır.

Örnek 11.

“La Majör” den “Mi Majör” e yapılan bir modülasyon ile 33. ölçüde “B” bölümüne başlamakta ve 44. ölçüye kadar sürmektedir. 53. ölçünün son sekizliği ile tekrar kontrabas solosu başlamaktadır. Burası eserin “C” bölümüdür. 68. ölçüde kontrabasin 8 ölçü sonra başlayacak olan temasına köprü görevi gören bir orkestra solosu bulunmaktadır. Çeşitli enstrümanlar arasında bir soru cevap arasında geçen bu köprüünün ardından 75. ölçüde “D” bölümüne “La Majör” tonunda başlamaktadır. Bu bölmenin içerisinde solo partisine unison olarak eşlik eden ve ezgiyi sağlam ve kendinden emin hale getiren orkestra partis bulunmaktadır. 84. Ölçüden itibaren başlayan bu oturaklı pasaj 89. Ölçüye kadar devam etmektedir. 99. Ölçüde flajoleler³⁰ ile beraber “E” bölümüne başlamaktadır. Bu pasajda bulunan flajoleleri

³⁰ Doğuşuk ses, tuşeye basmadan sadece tellere dokunarak çıkan armonik sesler.

icra ederken yayın köprüye yakın olmasının seslerin tınlaması açısından kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Flüt sesini andıran bu flajoleler “piano” nüansında çalınırlarken onları “forte” nüansındaki kalın oktavlarda bulunan 8’lik nota grupları cevaplamaktadır. 123. Ölçüde “F” bölmesi bu kez de “La Minör” tonunda başlamakta ve 131. Ölçüde puandorg ile son bulmaktadır. İsteğe bağlı olarak kadans çalabilmenin mümkün olduğu bu bölüm için bestecinin kendi yazdığı bir kadans bulunmamaktadır. Puandorgun ardından tekrardan “A” bölmesine geçiş yapılmıştır. Bu bölme farklı oktavlardan yazılması dışında bir farklılık taşımamaktadır. 147. Ölçüde başlayan “Koda” diğer bölümlerin aksine serbest bir yapıda yazılmıştır. Bölüm içerisinde kullanılan temaların geliştirildiği kodanın ardından bu bölüm ve konçerto güçlü, sağlam ve “fortissimo” nüansında yazılmış akorlar ile son bulmaktadır.

7. SONUÇ

Solo kontrabas için en önemli bestecilerden olan D. Dragonetti ve bestelediği “La Majör Kontrabas Konçertosu” na odaklanılmış bu çalışmada tümünden gelim yöntemi uygulanmıştır. İlk olarak “konçerto” nun kelime anlamı ve sanatsal olarak gelişimi sergilenmiş olup Barok Dönem’de konçertonun genel yapısının nasıl oluştuğu incelenmiştir. Daha sonrasında kontrabasin yavaş yavaş solo bir enstrüman olarak görülmeye başlandığı Klasik Dönem’de ne gibi gelişimler geçirdiği gelişimler ayrıntılı bir şekilde incelenmiş ve başta Dragonetti olmak üzere Klasik Dönem’de kontrabası solo bir enstrüman olarak öne çıkaran bestecilerden bahsedilmiştir. Ardından Dragonetti’nin hayatı ve müzikal gelişimi detaylı olarak anlatılmıştır.

Çalışmanın son bölümü olan analiz kısmında ilk olarak Dragonetti’nin “La Majör Kontrabas Konçertosu” hakkında genel bilgi verilip ardından üç bölümün tamamı sırasıyla teknik ve formal açıdan incelenip analiz edilmiştir. Bu analizler sonucunda konçertonun birinci bölümünün “A-B-dönüş köprüsü-A-Koda” formunda yazıldığı ve teknik anlamda ne gibi zorluklar içerdiği tespit edilmiştir. İkinci bölümün “Giriş-A-B-A1” formunda yazıldığı ve ne gibi teknikler içerdiği belirlenmiştir. Üçüncü bölüm ise standart form yapısından farklı bir şekilde “A-B-

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Haziran 2019 Cilt 21 Sayı 1 (417-431)
DOI: 10.26468/trakyasobed.461117

C-D-E-F-A” formunda yazılmıştır. Bu bölümün de içerdiği teknik ve müzikal zorluklar belirlenmiş olup icracıların, öğrencilerin, öğretmenlerin ve araştırmacılara sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Brun, Paul, *A New History of the Double Bass* “, Birinci basım, Paul Brun Productions, Villeneuve d’Ascq (France), 2000.

Bowman, Robin, “ Lower Strings “, *The Musical Time*, Cilt: 118, Sayı: 1618, Londra, Aralık, 1977.

Elgar, Raymond, *Looking At The Double Bass*, Basso Continuum Yayınevi, A.B.D., 1986.

Elgar, Raymond, *Introduction To Double Bass*, Basso Continuum Yayınevi, A.B.D., 1987.

Elgar, Raymond, *More About The Double Bass*, Basso Continuum Yayınevi, A.B.D., 1987.

Griffiths, Paul, *Batı Müziğinin Kısa Tarihi*, Üçüncü basım, İş Bankası Kültür-Sanat Yayınları, 2015.

İlyasoğlu, Evin, *Zaman İçinde Müzik*, Yedinci basım, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003.

Say, Ahmet, *Müzik Tarihi*, Beşinci basım, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 2003.

Slatford, Rodney, “ Domenico Dragonetti “, *Proceeding of the Royal Music Association*, Sayı: 97, Londra, 1970.

“Some Virtuosi of the Double Bass”, *The Strad*, Cilt: 19, Sayı: 217, Mayıs, 1908.

